והא דאמר רב יהודה אמר שמואל לא יעמוד אדם בגג זה כו'. וא"ת והא שמואל פסיק כר"ש דאמר גגין רשות אחד הן בפ' כל גגות (עירובין דף לא.) וי"ל דהכא להולך מגג לבית קאמר וא"ת א"כ אמאי נקט מגגו של חבירו אפי' מגג של עצמו לא יקלוט להוליך לביתו לפי שגגו נפרץ לגג של חבירו שהוא אסור לו וי"ל דשמואל סבר התם דאפי' במחיצות שאינן מיכרות אמרינן גוד אסיק מחיצות בית למעלה ומותר לטלטל מגג לבית ומיהו אין כרב ק"ל דמגרין מחיצות מיכרות ומיהו ליתנא דכשם שדיורין חלוקין למטה כו' משמע דמגג לגג קאמר ושמא שמואל נמי נקט מילתיה ככולי עלמא לרבנן מגג לגג ול"ש מגג לבית וא"ת מאי קמ"ל שמואל מתני' היא ברים פ' כל גגות (שם דף פט.) וי"ל קמ"ל אפילו קליטת גשמים שלא נחו בגגו של חבירו ואפ"ה דיורין חלוקין למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה והכי הוה מצי לאיתויי מתני' אלא דניחא ליה לאיתויי מילתא דשמואל[1]:

פנימית גופה במחיצות החיצונות מינטרה. מה שפירש בקונטר' שמחיצות החיצונות משועבדות לפנימיות לאו דוקא משועבדות דא"כ אדמפליג בין חצרות לקופות ליפלוג בחצרות גופייהו בין משועבדות לשאינם משועבדות אלא טעמא כיון שהמחיצות החיצונות קבועות ועתידות לישאר שם תשיבה פנימית מינטרא בהו ומיירי כשמחיצות החיצונות מפסיקות בין חיצונה לפנימית דאי אין מפסיקות כשהגיע הגט לאויר פנימית ולא נכנס תוך מחיצות אמאי מגורשת הא אינו משתמר מפני בני חיצונה וא"כ לא תשיב חצר המשתמרת כדפריך גבי עובדא דר"ג וחזקיה בב"מ (דף יא:) וכי בלד שההו היו עומדין אע"פ שהתבואה היתה בביתו של ר"ג שהיה משתמר כדמוכח בירושלמי שכבר היה בבית מ"מ לא הויא משתמרת לגבי זקנים מפני בני ביתו של ר"ג ועוד י"ל דמיירי שפיר באין מחיצות החיצונות מפסיקות ומיירי שהאשה עומדת בלד חצרה הלכך הוי חצר המשתמרת ע"י מחיצות החיצונות דלא ליתדיא זיקא להר"ר אבל גבי זקנים לא היו מועילין מחיצות בית של ר"ג כיון שהזקנים לא היו עומדין בלד הבית והא דאמרינן בשלהי השואל (שם דף קב.) דהחזל של בעל הבית פי' של משכיר בתורי דאמו ליה מעלמא דקנתה לו חצרו אע"פ שאינה משתמרת מן[2] השוכר י"ל דמיירי שם גם למשכיר בית בחותו חצר דהוי עומד בלד חצרו אי נמי שוכר הוי כמו שומר ושלוחו של משכיר[3]: **דהא לא** נח. פי' בקונטרס ואין מחיצות של כלי עשויות אלא להניח בתוכן משמע מפירושו דאויר כלי אינו קונה ואין נראה בנפרק במה דע"ז (דף עא:) אמר גבי יין נסך מכי מטא לאוירא דמנא קנייה יין נסך לא הוי עד דמטא לארעיה דמנא משמע דאויר כלי קונה אלא נראה דהכי פירושו דהא לא נח באויר כלי אבל גבי חצרות אע"ג דלא נח בתוך מחיצות הפנימיות כיון שהוא תוך מחיצות החיצונה מגורשת כיון דמחיצות החיצונות הם קבועות כדפירשנו לעיל וגרס' גבי חצרות כיון שהגיע לאויר מחיצות הפנימית פירוש כנגד הפנימי למעלה ממחיצותיה ותוך מחיצות חיצונה וגבי קופות גרס' אפילו הגיע לאויר פנימית פירוש ולמעלה ממחיצותיה דאי הוה בתוך חלל קופה הפנימית הויא מגורשת כדפריש ואית ספרים דגרס' גבי חצרות כיון שהגיע לאויר מחיצה חיצונה ולפי גירסא זו כיון דגבי קופות נקט פנימית הוי משמע אפילו מונח בחלל פנימית אינה מגורשת עד שיגוח בשוליו כדפי' בקונט' ולא יתכן דאויר כלי קונה כדפריש: **ב"ש** סברי לא אמרינן גזרה שמא יאמרו גיטה קודם לבנה. גירסא' מפרש דאזלי לטעמייהו דב"ש אית להו בפ' המגרש (לקמן דף 5.) לא יגרש אדם את אשתו אא"כ מצא בה דבר ערוה הלכך מזוהמת היא בעייני ואינו בא עליה וב"ה אית להו אפילו הקליחתו תבשילו יכול לגרשה ואינה מזוהמת בעייני ואמרו כי בא עליה וכי אמי גוונא פליגי לקמן (דף פא.) במגרש ונגה עמו בפונדקי למאן דמוקי לה בלא רואה שנבעלה: **כתב** לשם מלכות שאינה הוגנת. אומר רבינו אלחנן דלהכי קרי לה שאינה הוגנת דאע"פ שאין לה לא כתב ולא לשון אף על פי כן מתקנאין בה:

ולא בלאות. פירש בקונטרס בלאותיה קיימים ואין נראה דבהדיא אמרינן בסוף פרק אלמנה ניזונית (כתובות דף קא.) זינתה לא הפסידה בלאותיה קיימין אלא בשאין קיימין אייני הכא: **וצריכה** גט מזה ומזה. פי' בקונטרס אע"פ שקדושי השני לא היו קדושין כדמפרש ביבמות (דף פח:) גזרה שמא יאמרו גירש ראשון גט גמור ונשא שני ומצאת אשת איש יוצאה בלא גט ואינו נראה לר"ר יוסף דהתם ודאי היא אשת ראשון אינה מקודשת לשני אבל הכא מה"ת צריכה גט משני שהרי גט גמור היה אותו שגירש בו ראשון ואינו פסול אלא מדרבנן: שינה

---

[1] נראה ל"ל כתב לשם מלכות כו' פי' אם היה בדרך.

[2] (עירובין לג.), [3] (נעיל עח.), [4] עדיות פ"ד מ"ז [לקמן פו.), [5] [נעיל כו:], [6] [לקמן פו.] יבמות לא.; [7] [עי' תוספות יבמות לא.: ד"ה היה במזכה וכו' ועוד בתוספות דלקמן פ. ד"ה כיון], [8] [ועיין היטב תוס' עירובין לא. ד"ה ומומא], [9] [ל"ל המשכיר], [10] [ועיין תוספות ב"מ יא.: ד"ה וכי בלד],

גליון הש"ס

גמ' אם נתגרשה תינשא לכתחלה. עיין יבמות דף יד ע"ב תוספות ד"ה בגט ישן:

לעזי רש"י

פונ"ץ. קרקעית.

מוסף רש"י

כתב לשום מלכות שאינה הוגנת. סופר שהיה צריך למעות למלכי ישראל, או לשם מלכות אחרת, כגון לשם מלכי רומי ומצא קרי לה שאינה הוגנת משום שאין לשם לא כתב ולא לשון דכתיב (עובדיה ג) כזוי אתה מאד (יבמות צא:). **תצא מזה ומזה.** אם ניסת באותו גט (שם).

עין משפט נר מצוה

לז א מיי' פ"ה מהל' גירושין הלכה יא סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קלט סעי' יב:

לח ב ג מיי' שם הלכה ו ז טוש"ע שם סעיף ט:

לט ד ה ו מיי' שם פ"ג הלכה ה סמג שם טוש"ע אה"ע סימן קמח סעיף א:

ז [מיי' שם פ"א הכ"ז]: ח [מיי' שם הל' לה טוש"ע שם סי' קכח ס"ב]:

תוספות רי"ד

מתני' כש"א פוטר אדם את אשתו בגט ישן וב"ה אוסרים איזהו גט ישן כל שנתיחד עמה מאחר שכתבו לה. במאי קמיפלגי ב"ש סברי לא אמרינן גזירה שמא יאמרו גיטה קודם לבנה וב"ה סוברים אמרינן גזירה שמא יאמרו גיטה קודם לבנה. פי' שנתיחד עמה לאחר שכתבו לה גזרינן שמא תתעבר ראם יגרשנה בגט זה שזמנו קודם לעיבורה יאמרו העולם בראותן זמן גיטה קודם כי מאז נתגרשה וכשבא עליה גרושתו היתה ובעילתו היתה בעילת זנות ומזנות נולד הבן הזה: אמר ר' אבא אמר שמואל ראם נשאת לא תצא איכא דאמרי אמר ר' אבא אמר שמואל אם נתגרשה בו תינשא לכתחלה פי' דגט כשר הוא שאפילו נתיחד עמה עכשיו כשמוסר לה הגט עוקר כל קדושין הראשונים ואינה צריכה גט אחר ומפני חששא זו אין מצריכין אותה גט אחר (דאפילו איתמר כדבריהם הולד כשר): **מתני'** כתב לשם מלכות שאינה הוגנת לשם מלכות מדי לשם מלכות יון לבנין הבית לחרבן הבית היה במזרח וכתב במערב במערב וכתב במזרח תצא מזה ומזה וצריכה גט מזה ומזה ואין לה כתובה ולא פירות ולא מזונות ולא בלאות על זה ועל זה ואם נטלה מזה ומזה תחזיר והולד ממזר מזה ומזה לא זה וזה מטמאין לה ולא זה וזה זכאין במציאתה ולא במעשה ידיה ולא בהפרת נדריה היתה בת ישראל פסלה מן הכהונה כת לוי מן המעשר בת כהן מן התרומה אין יורשיו של זה ויורשיו של זה יורשין כתובתה מתו אחיו של זה ואחיו של זה חולצין ולא מיבמין שינה שמו ושמה שם עירו ושם עירה תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה[6] אם היה בדרך וכתב הגט בשנת כך וכך למלכות פרס ולא שם המלך המולך: ואמאי קרי לה מלכות שאינה הוגנת שאין לה לא כתב ולא לשון אלא מאומה אחרת לקחו והיינו דכתיב בזוי אתה מאד

והא דאמר רב יהודה אמר שמואל לא יעמוד אדם בגג זה ויקלוט מי גשמים מגגו של חבירו שכשם שדיורין חלוקין מלמטה הני מילי לענין שבת דיורין חלוקין מלמעלה הני מילי לענין שבת [1]אבל לענין גט משום קפידא הוא וכולי האי לא קפדי אינשי [6]אמר אביי [2]שתי חצרות זו לפנים מזו פנימית שלה וחיצונה שלו ומחיצות החיצונות עודפות על הפנימיות וזרקו לה כיון שהגיע לאויר מחיצות החיצונה הרי זו מגורשת מאי טעמא פנימית גופה במחיצות החיצונה קא מינטרה מה שאין כן בקופות שתי קופות זו בתוך זו פנימית שלה וחיצונה שלו וזרקו לה אפילו הגיע לאויר פנימית אינה מגורשת מאי טעמא דהא לא נח [3]וכי נח מאי הוי [3]כליו של לוקח ברשות מוכר הוא הכא במאי עסקינן בקופה שאין לה שוליים: **מתני'** [4]ב"ש אומרים פוטר אדם אשתו בגט ישן ובית הלל [5]אוסרין ואיזהו גט ישן כל שנתייחד עמה מאחר שכתבו לה: **גמ'** במאי קמיפלגי ב"ש סברי לא אמרינן גזרה שמא יאמרו גיטה קודם לבנה וב"ה סברי אמרי' [7]גזרה [8]שמא יאמרו גיטה קודם לבנה א"ר אבא אמר שמואל אם נישאת לא תצא וא"ד א"ר אבא אמר שמואל [9] [10]אם נתגרשה תינשא לכתחלה: **מתני'** [11]כתב לשום מלכות [12]שאינה הוגנת לשום מלכות מדי לשום מלכות יון לבנין הבית לחורבן הבית [13]היה במזרח וכתב במערב [14]במערב וכתב במזרח תצא מזה ומזה וצריכה גט מזה ומזה ואין לה לא כתובה ולא פירות ולא מזונות ולא בלאות לא על זה ולא על זה אם נטלה מזה ומזה תחזיר והולד ממזר מזה ומזה ולא זה וזה מטמאין לה ולא זה וזה זכאין לא במציאתה ולא במעשה ידיה ולא בהפרת נדריה היתה בת ישראל נפסלת מן הכהונה בת דקנסוה כדמפ' ביבמות (לא:) דלינבי לה מקרויה לגיטא: **והולד ממזר מזה ומזה.** אם החזירה הראשון וילדה לו בן הוי ממזר מדרבנן וביבמות (פט:) אמרינן דאסור בממזרת הואיל וכשר מן התורה: **מטמאין לה.** אם כהנים הם: **נפסלת מן הכהונה.** דזונה היא דסתם זונה היינו אשת איש שמזנה תחת בעלה לאחרים דהיינו נפקת ברא: בת

[1] נראה ל"ל כתב לשם מלכות כו' פי' אם היה בדרך.

[2] (עירובין לג.), [3] (נעיל עח.), [4] עדיות פ"ד מ"ז [לקמן פו.), [5] [נעיל כו:], [6] [לקמן פו.] יבמות לא.; [7] [עי' תוספות יבמות לא.: ד"ה היה במזכה וכו' ועוד בתוספות דלקמן פ. ד"ה כיון], [8] [ועיין היטב תוס' עירובין לא. ד"ה ומומא], [9] [ל"ל המשכיר], [10] [ועיין תוספות ב"מ יא.: ד"ה וכי בלד],

בת לוי מן המעשר. קנסא הוא כדמפרש התם (יבמות לא.): **מן התרומה.** כדאמרי' בסוטה (דף כח.) מוגטמאה ונטמאה ג"פ [ז] אחד לבעל ואחד לבועל ואחד לתרומה: **ואין יורשין של זה.** בגיס לה ממנו: **יורשין כתובתה.** ביבמות (דף לא.) פרכינן כתובה מאי עבידתה הא קתני אין לה כתובה ומשני כתובת בנין דיכרין שתקנו חכמים שירשו בניה יתר על חולקיהון דעם אמהון כשמתה בחיי בעלה ואע"פ שבעלה יורשה הכא לא שקלי דקנסא קנסו: **אחיו.** של שני חולץ מדרבנן כדפירשנו גבי גט שמא יאמרו גירש זה ונשא זה ואחיו של ראשון צריך לחלוץ מן התורה: **ולא מייבמין.** משום קנסא: **שינה שמו ושמה.** בגט: **וכל הדרכים.** המפורשים למעלה במשנתינו: **כל עריות שאמרו לרוחיהן מותרות.** אמת עשרה עריות שאמרו חכמים [ח] שלרוחיהן מותרות ליגשא לשוק בלא חליצה כשמתו בעליהן בלא בנים: **הלכו הלרות.** של עריות: **ונישאו.** לשוק: **ונמצאו.** העריות אילונות ואיגלאי מילתא שהיו קדושי האמת בטעות ונמצאו שלא היו אלו לרוחיהן ולא פטרום העריות האלו מן החליצה: **אלא מזה.** מבעל שניאשת לו: **ומזה.** מן היבם: **וכל הדרכים האלו כה.** וביבמות (דף לב.) מוקמינן לה כר"ע דאמר יש ממזר מחייבי לאוין: **והלכה לרבה וישאה לאחר.** וקיי"ל ביאת האחת פוטרת לרבה: **ונמצאת.** זו שנתייבמה: **אילונית.** ואין לה יבומים שהרי לא אשת המת היתה ונמצא שלא נפטרה לרבה וישאת לשוק בלא חליצה: **אלא מזה ומזה.** מבעל זה ומיבמה הראשון: **כאב סופר.** אחד גט לאיש לגרש בו אשתו: **ושובר.** לאשתו שתמסור לבעל כשיפרע לה כתובתה וטעה הסופר כשמסר להן השטרות ונתן גט לאשה ושובר לאיש והם מסרו זה לזה והלכה זו ונישאת כסבורה שזה גט שמסר לה בעלה וזה סבור שמסרה לו אשתו שובר: **יולא מאתה ידי האיש.** שמוציאו לפניו להראות שובר והרי הוא גט: **אם לאלתר.** בגמ"ש [ט] מפרש: **לא כל הימנו.** אין הכל כדבריו להאמינו: **לאבד זכותו של שני.** שנשאה דאמרי' קנוגא היא ביאיסה והחליפו השטרות לאחר שיאסה: **גמ' אמין להם לא כאב ולא לשון.** אלא משל אומה אחרת: **משום שלוש מלכות.** שיהא לנו שלוש עמהם שיאמרו חשובים אנו בעיניהם שכותבים שטרותיהם בשמינו: **יולא והולך ממזר.** בתמיה: **ר"מ לטעמיה.** סתם משנה ולקמן [י] נמי אמרינן זו דברי ר"מ: **משום דמליכא.** עכשיו היא מולכת לפיכך יתקנא בה המלך של מלכות זו ויקפיד עמנו: **מאי דהוה הוה.** כבר עברו ואכלה קנאתם אמין מתקנא בהן דהא דקתני מתני' לשוס מלכות מדי ויון שמוה למנין שהתחילה מדי למלוך בימי דריוש או למנין שהתחילה יון למלוך: **דאיכא שם מלכות.** הלכך מייתינן דלמא קפיד המלך הזה: **כי יתביתו בהיני.** לכתוב שטר: **כתבו.** בתוכו שבהיני נכתב ואף על גב דמימסרן כו':

זו

שינה שמו ושמה כו'. לא שינה ממש כדאמר [יא] (דף כ) וכן שם עירו ושם עירה לא ששינה ממש אלא שיש לאותה העיר שני שמות בשני מקומות: **ושם** עירו ושם עירה. אומר ר' יצחק דהיינו דווקא עיר שדרין בה אבל עיר שנולד בה אפי' שינה כשר כיון שא"ל לכותבו כלל שהקדמונים שהרגילו לכותבו משום שאם יאבד שיש שם יוסף בן שמעון אחר יהיה בו סימן ע"י מקום לידה ומדע כי כמה פעמים כותבים מקום הלידה על פי הבעל או האשה ואם שינה פסול לא היה נכון לכותבו אלא ע"פ עדים ולא דמי לאשתמודעינהו דאפי' מפי קרוב או אשה נאמן בהחולץ (יבמות דף לט.): דשם קל הדבר לברר ועביד לאיגלויי טובא ועוד דאשתמודעינהו צריכין להעיד כדי שלא תתעגן אבל כאן מה לנו לתקן לכתוב מקום הלידה בחנם כיון שע"י כך יכול לבא לידי פסול אם ישנה אלא ולאי אפי' שינה כשר ור"ת הביא ראיה שאין שטר נפסל כשנשתנה בו דבר שאין צריך מדאמר בפ"ג דכתובות (דף כד.): דאין מעלין משטרות ליותמין דלאו אחולה מילתא קא מסהדי אלא אמנה שבשטר ולא על מה שכתוב שהוא כהן אלמא אפילו אינו כהן השטר כשר וסברא הוא דעדים לא קיימי אלא על עיקר מעשה ומעשה באחד ששינה בגט מקום לידתו והכשירו ר"י והרבה פעמים כשלא היה להם ברור מקום הלידה הי' אומר אל תכתבוהו כלל ומקום עמידה נמי ג"ל לכתוב דהא כל גיטין הבאים ממדינת היס אין כותבין מקום עמידת האשה ולהכי לא מוקי ליה בבעל ובשינה מקום עמידתו דלמוקי אסופר משום דפשיטא דאין צריך לכתוב מקום עמידתו: **מפני** מה תקנו מלכות בגיטין. ופ"ת והא אמרינן בפ"ק דמסכת ע"ז (דף י.) ובגולה אין מונין אלא למלכות יון בלבד אלמא לא חיישינן לשלוש מלכות ואור"י דדוקא בגיטין יש לחוש לשלוש מלכות שמקפידין לפי שהוא דבר גדול שמפרידין איש מאשתו [יב]: **כי יתביתו בהיני כו'.** ואור"י דאלו שתי מקומות שמוכין הן זה לזה כדאמרינן בפ"ג דביצה (דף כה.): לב הוגא הוו מכתפי לי' משלי לחיי ומהיני לשלי בגט לאחר שמעת דקרוכות הן זו לזו ולרבותא נקטינהו הני דאע"פ שאין דומה כל כך לשיקרא כיון שיכול לבא מזה לזה ביום אחד יש להחמיר ואור"י דאע"ג דבגט פסלינן היה במזרח וכתב במערב [יג] וה"ה עדים אלא יתמתו מ"מ בשאר שטרות אם כתב שלי בהיני כשר כדאמרי' באחד דיני ממונות (סנהדרין לג.) שטר שכתבו באחד בניסן בשמיטה ובאו עדים ואמרו בא' בניסן עמנו הייתם כשר דחיישינן שמא אימרוהו וכתבוהו אלמא אע"פ שלא היה בעיר ביום הכתוב בשטר כשר מ"מ אור"י שאין עושין יפה אותם שרגילים לכתוב כתובה בעיר אחרת שאין מקום המופה אע"פ שלא יהיה הסופר שם ביום המופה דלכתחילה צריך ליזהר אף בשאר שטרות כדאמר ליה רב לספריה כי יתביתו בהיני וכו' אך קשה לר"י דבפ' גט פשוט (ב"ב דף קס.) משמע דגיטין מאוחרין כשריס דאמר גט מקושר שעדיו ממוכו כשר לפי שיכול לעשותו פשוט דאז הוה מאוחר דבמקושר מלך שנה מונין לו שנים (שם קסד:) וביבמות נמי בפרק ר"ג (דף נג.) אמר לכשאכנסנה אגרשנה ה"ז גט אע"פ שכתב מן האירוסין זמן של אחר נישואין ג"כ אמאי פסלינן הכא דגט מאוחר כתב בתערב והלא אם ילאו שלא היה סופר בעיר ביום כתיבת הגט יאמרו שאתאוחרו וכתבוהו ודוחק הוא לומר דגט מאוחר לעולם פסול וההיא דמקושר שכתב עדיו מתוכו לא אייר בגט אשה אלא מייר בשטר ובהיא דכשאכנסנה אגרשנה שכתבו בו ביום של נישואין קודם הנישואין דלא משמתינו בשום מקום שיהא גט מאוחר פסול וי"ל שמא גט מאוחר אינו כשר אם לא יהיו לבסוף באותה העיר ביום שכתוב בגט הסופר והעדים ועוד י"ל דגט מאוחר ולאי כשר טפי שכתוב מקום שעומד בשעת כתיבה אע"פ שכשיבא הזמן הכתוב בו לא יעמדו שם הסופר והעדים יתלו שאימרוהו וכתבוהו אבל היה במזרח וכתב במערב שאינו כותב מקום שעומד באותה שעה פסול משום מיחזי כשיקרא ועוד כי פעמים נודע שלא אימרוהו ויסברו העולם שהקדימוהו:

זו

שמו ושמה בגט מקומות: **ושם** עירו ושם עירה. יאמר ר' יצחק דהיינו דווקא עיר שדרין בה אבל עיר שנולד בה אפי' שינה כשר כיון שא"ל לכותבו כלל שהקדמונים שהרגילו לכותבו משום שאם יאבד שיש שם יוסף בן שמעון אחר יהיה בו סימן ע"י מקום לידה ומדע כי כמה פעמים כותבים מקום הלידה על פי הבעל או האשה ואם שינה פסול לא היה נכון לכותבו אלא ע"פ עדים ולא דמי לאשתמודעינהו דאפי' מפי קרוב או אשה נאמן בהחולץ (יבמות דף לט.): דשם קל הדבר לברר ועביד לאיגלויי טובא ועוד דאשתמודעינהו צריכין להעיד כדי שלא תתעגן אבל כאן מה לנו לתקן לכתוב מקום הלידה בחנם כיון שע"י כך יכול לבא לידי פסול אם ישנה אלא ולאי אפי' שינה כשר ור"ת הביא ראיה שאין שטר נפסל כשנשתנה בו דבר שאין צריך מדאמר בפ"ג דכתובות (דף כד.): דאין מעלין משטרות ליותמין דלאו אחולה מילתא קא מסהדי אלא אמנה שבשטר ולא על מה שכתוב שהוא כהן אלמא אפילו אינו כהן השטר כשר וסברא הוא דעדים לא קיימי אלא על עיקר מעשה ומעשה באחד ששינה בגט מקום לידתו והכשירו ר"י והרבה פעמים כשלא היה להם ברור מקום הלידה הי' אומר אל תכתבוהו כלל ומקום עמידה נמי ג"ל לכתוב דהא כל גיטין הבאים ממדינת היס אין כותבין מקום עמידת האשה ולהכי לא מוקי ליה בבעל ובשינה מקום עמידתו דלמוקי אסופר משום דפשיטא דאין צריך לכתוב מקום עמידתו: **מפני** מה תקנו מלכות בגיטין. ופ"ת והא אמרינן בפ"ק דמסכת ע"ז (דף י.) ובגולה אין מונין אלא למלכות יון בלבד אלמא לא חיישינן לשלוש מלכות ואור"י דדוקא בגיטין יש לחוש לשלוש מלכות שמקפידין לפי שהוא דבר גדול שמפרידין איש מאשתו [יב]: **כי יתביתו בהיני כו'.** ואור"י דאלו שתי מקומות סמוכין הן זה לזה כדאמרינן בפ"ג דביצה (דף כה.): לב הוגא הוו מכתפי לי' משלי לחיי ומהיני לשלי בגט לאחר שמעת דקרוכות הן זו לזו ולרבותא נקטינהו הני דאע"פ שאין דומה כל כך לשיקרא כיון שיכול לבא מזה לזה ביום אחד יש להחמיר ואור"י דאע"ג דבגט פסלינן היה במזרח וכתב במערב [יג] וה"ה עדים אלא יתמתו מ"מ בשאר שטרות אם כתב שלי בהיני כשר כדאמרי' באחד דיני ממונות (סנהדרין לג.) שטר שכתבו באחד בניסן בשמיטה ובאו עדים ואמרו בא' בניסן עמנו הייתם כשר דחיישינן שמא אימרוהו וכתבוהו אלמא אע"פ שלא היה בעיר ביום הכתוב בשטר כשר מ"מ אור"י שאין עושין יפה אותם שרגילים לכתוב כתובה בעיר אחרת שאין מקום המופה אע"פ שלא יהיה הסופר שם ביום המופה דלכתחילה צריך ליזהר אף בשאר שטרות כדאמר ליה רב לספריה כי יתביתו בהיני וכו' אך קשה לר"י דבפ' גט פשוט (ב"ב דף קס.) משמע דגיטין מאוחרין כשריס דאמר גט מקושר שעדיו ממוכו כשר לפי שיכול לעשותו פשוט דאז הוה מאוחר דבמקושר מלך שנה מונין לו שנים (שם קסד:) וביבמות נמי בפרק ר"ג (דף נג.) אמר לכשאכנסנה אגרשנה ה"ז גט אע"פ שכתב מן האירוסין זמן של אחר נישואין ג"כ אמאי פסלינן הכא דגט מאוחר כתב בתערב והלא אם ילאו שלא היה סופר בעיר ביום כתיבת הגט יאמרו שאתאוחרו וכתבוהו ודוחק הוא לומר דגט מאוחר לעולם פסול וההיא דמקושר שכתב עדיו ממוכו לא אייר בגט אשה אלא מייר בשטר ובהיא דכשאכנסנה אגרשנה שכתבו בו ביום של נישואין קודם הנישואין דלא משמתינו בשום מקום שיהא גט מאוחר פסול וי"ל שמא גט מאוחר אינו כשר אם לא יהיו לבסוף באותה העיר ביום שכתוב בגט הסופר והעדים ועוד י"ל דגט מאוחר ולאי כשר טפי שכתוב מקום שעומד בשעת כתיבה אע"פ שכשיבא הזמן הכתוב בו לא יעמדו שם הסופר והעדים יתלו שאימרוהו וכתבוהו אבל היה במזרח וכתב במערב שאינו כותב מקום שעומד באותה שעה פסול משום מיחזי כשיקרא ועוד כי פעמים נודע שלא אימרוהו ויסברו העולם שהקדימוהו:

זו

לחכמים ואם נטלה מזה ומזה תחזיר ולא אמרינן מאי דתפס תפס והולד ממזר מזה ומזה מן השני הוי ממזר מדאורייתא היכא דהגט הוא פסול מדאורייתא כגון שינה שמו ושמה ובשלום מלכות והיה במזרח וכתב במערב פסול מדרבנן הוי ממזר מדרבנן ואסור בממזרת ואינו לוקח לו כשרה שהוא ממזר מדרבנן ולא ממזרת דמדאורייתא הוי כשר אלא לוקח גירות דקהל גרים לא אקרי קהל וכן אם החזיר לה הראשון הוי ממזר מדרבנן לא זה וזה מטמאין לה דאמר מר מטמא הוא לאשתו כשרה ואינו מטמא לאשתו פסולה ואפילו בגט פסול מדרבנן דמדאורייתא חזיא ליה ואמרינן לה יטמא מצוה ב"ד עוקרין דברי תורה בשב ואל תעשה: ולא זה וזה זכאין במציאתה מ"ט אמרו חכמים מציאת אשה לבעלה משום איבה הא הוי לה איבה. ולא במעשה ידיה דמאי טעמא אמור רבנן מעשה ידיה לבעלה משום דקאכלה מזוני לית לה מעשה ידיה לאו דידיה הוי: ולא בהפרת נדריה. טעמא מאי אמור רבנן בעל מיפר כדי שלא תתגנה על בעלה הכא תתגנה ותתגנה

מוסף רש"י

כל עריות שאמרו צרותיהן מותרות. לשוק בלא חליצה דיבום, כגון ע"י נשיס, הלכו הצרות האלו ונישאו. לשוק ונמצאת הערוה אילונית, ונודע שהחקקה לרתה ליבום למפרע, דערוה אילונית אינה פוטרת לרתה, דאילונית מקה טעות הוא ולאו אשתו היא ואין זו לרת ערוה וחקוקה ליבום כדתנן (יבמות ב:) וכולן שמתו או שמיאנו או שנתגלו אילונית לרותיהן מותרות, תצא הלרה מזה ומזה (יבמות צא:). **הכונס את יבמתו והלכה צרתה ונישאת לאחר.** שנפטרה ביבום תנכתה, ונמצאה זו שהיתה אילונית. ואין ביאתה פוטרת לרתה כדאמר (שם יב.) פרט לאילונית שאינה יולדת, תצא. לרתה מזה שיקח לו ומיבמה, ור' עקיבא היא דעביד מייבי לאין כגון יבמה לשוק כמייבי כריתות דאשת איש ממש (שם צא:). **כתב סופר גט לאיש ושובר לאשה.** שהבעל נותן שכר הגט והאשה כותבת שובר לגבות כתובתה מן בעלה ונתת לו השובר, שאם לא היתה נותנת לו שובר לא יפרע לה כתובה (שם). **ונתנו זה לזה.** כשבורה זו לקבל גט מיד בעלה וקבלה שובר והיא נתנה לו גט (שם). **כי יתביתו בשילי.** שילי והיני מקומות הן (שם קסז.).

תוספות רי"ד

שאין להם לא כתב ולא לשון. או שכתבו לשם מלכות מדי או יון או שמנה לחרבן הבית או לבנינו ולא הזכירו בו שנת המלך המולך בבבל הוא פסול: אמר עולא מפני מה תקנו מלכות בגיטין משום שלום מלכות פי' שיאמרו כל כך חשובין אנו בעיניהם שכותבין זמן שטרותיהן על שמינו: ומשום שלום מלכות תצא והולד ממזר אין ר"מ לטעמיה דאמר רב המנונא משמיה דעולא אומר היה ר"מ כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים בגיטין הולד ממזר. גרסי' בפ"ק דע"ז אמר ליה רב נחמן בגולה אין מונין אלא למלכי יון הוא סבר דחויי קא מדחי ליה נפק דק ואשכח דחניא בגולה לא מונין אלא למלכי יון ומהכא מוכח דלא קפדינן [בשטרות] בשלום מלכות ואף בגיטין נמי היו מונין למלכי יון ואע"ג דתנן כתב לשם מלכות שאינה הוגנת וכו' עד תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה ואפי' רבנן דפליגי עליה דר' מאיר ואמרי' הולד כשר מדו דתצא כדאמרינן לקמן בפ' המגרש אפ"ה נהגו לכתוב למלכות יון ולא חיישינן לשלום מלכות משום דחזו דוקא לשטרות קאמר ולא לגיטין דכל שעמא דשלום אינו אלא משום שלום מלכות ואם לא חשו בשטרות לא יחושו בגיטין אלא ודאי כל גט נהגו לכתוב למלכי יון וכיון דכמנהגא תליא מילתא ולא חיישינן למתני' וגם מה שאנו נוהגין למנות בבריאת העולם בין לגיטין בין לשטרות כשר הוא ואין לחוש לשלום מלכות: היה במזרח וכתב במערב וכו'. מאן אילימא בעל היינו שינה שמו ושמה שם עירו ושם עירה אלא לאו סופר וכדאמר להו רב לספריה כי יתביתו בשילה כתביתו בשילה ואע"ג דמסירי לכי מילי בשילה פי' אם נמסר להם לכתוב גט לאשה בהינו באחד בניסן שהיה בעשרה בניסן שהן צריכין לכתוב הזמן בעשרה בניסן שאם יכתבו בא' בניסן הוה ליה נכתב ביום ונתתם בלילה

תוספות רי"ד (המשך)

דפסול וצריך להשוות זמן כתיבתו עם חתימתו והלכך כותבין בעשרה בניסן בזמן שכותבין אותו והלכך הן צריכין לכתוב בשבילה נכתב הגט שהרי בעשרה בניסן בשילה הן עומדין ואע"פ שהדברים נמסרו להן בהינו אין כותבין אלא בשילה מפני שבזמן הכתוב בגט בשילה היו עומדים ואם שינו וכתבו שבהינו נכתב הוא פסול שלמה כותבין המקום בגטין או בשטרות כדי שתראה עדות שאתה יכול להזימה שההזמה היא תלויה בזמן ובמקום כדתנן בסנהדרין באיזה יום ובאיזה שעה באיזה מקום ואם יבא להזימן יאמרו להם והלא ביום פלוני עמנו הייתם במקום פלוני נמצא שעיקר ההזמה היא תלויה במקום ובזמן והלכך אם שינו המקום פסול הוא דהויא לה עדות שאי אתה יכול להזימה וכל עדות שאי אתה יכול להזימה קי"ל דלא שמה עדות: [**מתני'**] תצא מזה ומזה. פי' אם נשאת בגט זה תצא מן השני מפני שנשאת בגט פסול ואע"פ שחזר הראשון ונותן לה גט כשר אסורה היא לו מפני שנבעלה לו באיסור וכאשת איש המונה תחת בעלה דיינינן לה שאסורה לבעל ואסורה לבועל ולראשון נמי אסורה לחזור מפני שזנחה תחתיו וצריכה גט מזה ומזה מן הראשון צריכה גט שהרי הראשון היה פסול ומן השני צריכה גט לא מיבעיא בשלום מלכות אר היה במזרח וכתב במערב שפטולין מדרבנן וכשרין הן מדאורייתא ותפסל בה קדושי שני שהיא צריכה גט ממנו אלא אפילו בשינה שמו ושמה שהוא פסול מדאורייתא והיא אשת איש ולא תפסי בה קדושי [שני] צריכה גט ממנו שמא יאמרו העולם גירשה הראשון בגט כשר ומש"ה נשאה השני ועכשיו אשת איש יצאה בלא גט הלכך משום גזרה זו אצרכוה גט מן השני כדאמרן בהאשה רבה: אין לה כתובה וכו' דמאי טעמא תקינו רבנן כתובה כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה הא תהא קלה וקלה: ולא פירות ולא מזונות ולא בלאות. מ"ט תנאי כתובה ככתובה: ולא פירות. פי' דין פירות שתקנו לאשה פדייה מן השביה תחת נכסי מלוג לא איתי לה כלום: ולא מזונות אפילו לוותה ואכלה אינו משלם לה: ולא בלאות אפילו בלאותיה שהם בעין מנכסי נדוניתה קנסוה חכמים להפסידם מפני שנשאת בגט זה ולא הראתו

עין משפט נר מצוה

מ א מיי' פ"ג מהלכות גירושין הלכה יד ופ"י הלכה ד סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סימן קכט סעיף יג ומי' קג סעי' ח:

מא ב מיי' שם פ"י הל' יא סמג שם טוש"ע אה"ע סימן קנא:

מב ג מיי' שם פ"א הלכה מ סמג שם טור אה"ע סימן קכ:

מג ד ה מיי' שם פ"א הלכה כה סמג שם טוש"ע אה"ע סימן קכח סעיף ח:

מד ו מיי' שם ופ"ג מהלכות מלוה הל' ו סמג שם (וסימן לד) טוש"ע אה"ע סימן קמ סעיף ו ומוש"ע מ"מ סימן מג סעיף כ:

עין משפט נר מצוה

מח א מיי׳ פ״ז מהל׳ יבום הלכה כג סמג עשין נא טוש״ע אה״ע סימן קנב סעיף י:

מט ב מיי׳ שם פ״ב הל׳ כ סמג לאוין סג טוש״ע אה״ע סימן קנו סעיף נ:

נ ג מיי׳ פ״י מהלכות גירושין הלכה יא סמג עשין נ טוש״ע אה״ע סימן קנא:

גליון הש״ס

גמ׳ לישנא מעליא נקט. עי׳ כתוס׳ דף יג ע״ב וש״נ: תוס׳ ד״ה זו דברי ר״מ וכו׳ וד״ה ר״מ לקמן וכו׳. מעין זה כתב ר״ת בתוס׳ דף מא ע״ב מד״ה מאן דמתני ושם דף ט ע״ב מד״ה מאמר ומה כתנו תוס׳ מיד דף מד ע״ב ד״ה מא שמע וכן כתנו תוספות שנת דף קנג ע״ב ד״ה אמוי ובכתס דף מה ע״ב מד״ה ג׳ שאלנו ובמעילה דף יב ע״ב תוספות ד״ה מלבי מוקדשין:

תוספות רי״ד

היתה בת ישראל ונפסלה מן הכהונה פי׳ דחשבינן לה זונה וכן בת כהן מן התרומה ובת לוי מן המעשרות משום קנסא: מתו אחיו של זה וכו׳ פי׳ חולצין דהא אשת אחיו היא ולא מיבמת משום קנסא או משום גזירה דהויא לה גורשת אחיו ושמא יאמרו גירש זה ונשא זה והויא לה גורשת אחיו. ואין יורשין של זה וכו׳ זו היא כתובת בנין דכרין הכי מפרש לה ביבמות: אמר רב הונא אמר רב זו דברי ר״מ אבל חכמים אומרים הולד כשר: פי׳ בולד ממזר פליגי רבנן דלא משוח ליה ממזר ומותר בישראלית אבל בתצא מזה ומזה לא פליגי רבנן דהכי אמרי׳ בפירקין דלקמן דבשלום מלכות לרבנן תצא ולא פליגי רבנן אלא שהולד כשר: ומודים חכמים לר״מ בשינה שמו ושמה שם עירו ושם עירה שתצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה מפני שהוא פסול תורה: אמר רב אשי אף אנן תנינא שינה שמו ושמה שם עירו ושם עירה תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה מאן קתני לה אלימא ר׳ מאיר ניערבינהו וניתנוהו אלא לאו ש״מ רבנן היא ש״מ: מתני׳ כל העריות שאמרו צרותיהן מותרות הלכו הצרות ונשאו ונמצאו אלו איילונית תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה: הכונס את יבמתו והלכה צרתה ונשאת לאחר ונמצאת זו איילונית תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה. פי׳ כל העריות שאמרו שצרותיהן מותרות לינשא לשוק בלא חליצה כשמתו בעליהן בלא בנים אם הלכו הצרות האלו ונשאו לשוק ונמצאו העריות איילונית ואיגלי מילתא שהיו קדושי המת בהן בטעות ונמצאו שלא

פ:

זו דברי ר״מ אבל חכמים אומרים הולד כשר. פי׳ בקונטר׳ דלשלום מלכות קמי וקשה לר״ת דלא״כ פליגי מדרב יהודה אמר שמואל דלעיל דאמר אבל חכמים אומרים אפי׳ לא כתב לשם סנטר שבעיר הרי זו מגורשת ותיגשת לכתמילה אע״פ שלא נכתב לשם מלכות א״כ היאך אנו כותבין בגיטין לברילת עולם הא קי״ל כרב בתיסורי ולדידיה אסור לגרש בו לכתמילה ולספרים דגרסי לעיל אמר רב יהודה אמר רב קשה דרב מדרב ונלטרך לומר דאמורמי מינהו מליגא דרב ואומר הרב רבי אלחנן דלא קשה מידי דבסנטר העיר כשר טפי לפי שהוא ממלכות העיר אבל לשם מלכות אחרת אסור לגרש בו ובדיעבד הולד כשר ומשום דר״מ בעי מלכות חשובה קאמר אבל חכמים אומרים אפילו סנטר דגרע הויא מגורשת כיון דהוא מאותה מלכות ועדיף ממלכות אחרת ומה שאנו כותבין לברילת עולם משום דהשתא ליכא שום מלכות בכך שאפי׳ עובדי כוכבים אינם מוונין לשנות מלכיה אבל בימי חכמים היו רגילין לשנות לשנות מלכיה כדאמרינן בגט פשוט (ב״ב דף קמד:) מנהגה של אומה זו מלך שנה מונין לו שתים פי׳ שהיו כותבין כן בשטרותיהן לכבוד המלך לומר מלך הרבה והרב ר׳ יוסף פי׳ דעכשיו אין המלכות מקפדת ולהכי לא כתבינן לשנות מלכיה מדע דהא ר״מ מודה דכתבו לשם איסטנדרא כשר משום דאין מלכות מקפדת ור״ת מפרש דלא אשלום מלכות קמי זו דברי ר״מ אלא אהיה במזרח וכתב במערב אבל לשום מלכות אחרת אסור לגרש בו לכתמילה לרבנן ולא פליג אדרב יהודה דלעיל ומגורשת היינו שתגרש בו לכתמילה קאמר אפי׳ נכתב לשם סנטר דזילא בהו מילתא וכל שכן השתא שמותר לכתוב לברילת עולם דלא זילא בהו מילתא כלל דלא מתקנאים זה וקי״ל כחכמים ואע״ג דסתם לן תנא כר׳ מאיר מ״מ מדקאמר לעיל ומשום שלום מלכות הולד ממזר אין ר״מ לטעמיה כו׳ וכן בפ״ק (לעיל ה:) משום דלא אמר נפני נכתב ובפני נחתם יוליא והולד ממזר ומשני אין ר״מ לטעמיה כו׳ משמע דלית הלכתא כוותיה והשתא אתי שפיר דקאמר דיקא נמי דמודים חכמים לר״מ בשינה שמו ושמה מדלא ערבינהו בהדי היה במזרח כו׳ דדמיא ליה ומיהו קשה לפירוש רבינו תם דלקמן בפרק בתרא (דף פו.) פריך אהכיא דשלשה גיטין פסולין ותו ליכא והא איכא שלום מלכות התם הולד ממזר הכא הולד כשר הכיתא לר״מ אלא לרבנן דאמרי הולד כשר מאי איכא למימר אלמא משמע דשלום מלכות דווקא בדיעבד הולד כשר לרבנן אבל לכתמילה אסור לגרש בו ° ורבינו תם גרים לקמן וכן נמצא בפי׳ רבינו חננאל והא איכא שלום מלכות וכו׳ ולא פריך משלום מלכות אלא מבנא שאחריה דהיה במזרח וכתב במערב: **נישאו** אין זינו לא לימא תיהוי תיובתא דרב המנונא. פירש בקונטרס דנישאו גזרינן שמא יאמרו חלך זה ונשא זה וגירש ונמצא זה מחזיר מלוגתו חלך זה ונשא זה יאמרו חלך זה ונשא זה מחזיר מלוגתו אבל זינו דפריעתא בעלמא הוא לא תשדי לה בחלוצה וקשה לר״י דמאי קאמר בסמוך דמיתלפא בהאשה שהלך בעלה למדינת הים כיון דהך גזירה גופה שייכא בה דלשון מיתלפא משמע דהכא לא שייכא ההיא גזירה ועוד לאיכא דאמרי נישאו וה״ה לזינו מאי ס״ד כיון דההיא גזירה דמיתלפא בהאשה שהלך בעלה כו׳ לא שייכא אלא בנישאו ועוד אמאי לא דייק נמי הש״ס בהאשה רבה (יבמות דף נב.) גבי אמרו לה מת בעלך ונישאת נישאת אין זינתה לא כדדייק הכא ואור״י דאי שומרת יבם שזינתה מותרת ליבם דלא כרב המנונא בנישאת נמי לא גזרי׳ בה שמא יאמרו חלך זה ונשא זה ונמצא מחזיר מלוגתו כיון דזינתה במזיד לא מיתסרא דהכי אמרינן בהאשה רבה (שם דף נד.) גבי מי שהלך אשתו למדינת הים דאשה שהלך בעלה למדינת הים אסור להחזירה משום דבמזיד מיתסרא בשוגג נמי גזרו בה רבנן שמא יאמרו גירש זה ונשאה זה והכי פירושו נישאו אין מדלא נקט זינו דהוה משמע תרוייהו ונקט נישאו שמע מינה נישאו דוקא אבל זינו לא משום דמיתלפא בהאשה שהלך וכו׳ אבל בגופה לא שייכא הך גזירה כיון דבמזיד לא מיתסרא ומשני נישאו והוא הדין לזינו וכיון דזינתה אסורה ליבם כדרב המנונא בנישאת נמי גזרינן בה שמא יאמרו חלך זה ונישאת איכא דאמרי נישאת והוא הדין לזינו השתא לא מסתבר טעמא דמיתלפא כו׳ ולהכי קאמר לימא מסייע ליה לרב המנונא דאי בנישאת נמי ליכא למיגזר בה בגופה ודמי אף ע״ג דליכא למיגזר בה מכל מקום מיתלפא בהאשה שהלך כו׳ וה״ה דהוי מצי למידמי הא מני ר״ע היא דמשוי חייבי לאוין כערוה ורב המנונא אליבא דרבנן קאמר כדאמרי׳ ליה בקונטרס בפ״ב (דף יח:) אלא עדיפא מיניה קא דמי שאין צריך להעמידה כר״ע ואפי׳ הכי ליכא סייעתא לרב המנונא מיהו מלא רבינו יהודה בתוספתא דקתני על מתניתין דברי ר״מ שאמר משום ר׳ עקיבא דמשמע דכרבנן לא מתוקמא מתניתין לפי זה חולקת על הש״ס שלנו: ° **כתב** גט לאיש ושובר לאשה. ליכא למידק מהכא דכותבין שובר דהיכא דלא אפשר ודאי כותבין כדאמר בהכותב (כתובות פט:):

לא

זו דברי ר״מ אבל חכמים אומרים אפילו לא כתב אלא לשם סנטר שבעיר הרי זו מגורשת ההוא גיטא דהוה כתיב ביה לשם איסטנדרא דבשכר שלחה רב נחמן בר רב חסדא לקמיה דרבה כי האי גוונא מאי שלח ליה בהא אפילו ר״מ מודי מאי טעמא מאותה מלכות הוא ומאי שנא מסנטר שבעיר התם זילא להו מילתא הכא שביהא להו מילתא אמר ר׳ אבא אמר רב הונא אמר רב זו דברי ר״מ אבל חכמים אומרים הולד כשר ומודים חכמים לר״מ שאם שינה שמו ושמה שם עירו ושם עירה שהולד ממזר אמר רב אשי אף אנן נמי תנינא שינה שמו ושמה שם עירו ושם עירה תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה מאן קתני לה אילימא ר״מ ליערבינהו וליתנינהו אלא ש״מ רבנן ש״מ: [א]כל עריות שאמרו כו׳: [ב]נישאו אין זינו לא לימא תיהוי תיובתא דרב המנונא [ג]דאמר רב המנונא שומרת יבם שזינתה אסורה ליבמה לא נישאו וה״ה לזינו והאי דקתני נישאו ° [ד]לישנא מעליא נקט ואיכא דאמרי נישאו וה״ה לזינו לימא מסייע ליה לרב המנונא דא״ר רב המנונא שומרת יבם שזינתה אסורה ליבמה לא נישאו דווקא משום דמיתלפא באשה שהלך בעלה למדינת הים: הכונס את יבמתו כו׳: וצריכא דאי אשמעינן בהך קמייתא משום דלא איקיים מצות יבום אבל הכא דאיקיים מצות יבום אימא לא ואי אשמעי׳ הכא משום דקא רמיא קמיה אבל התם דלא רמיא קמיה אימא לא צריכא: כתב הסופר וטעה ונתן גט לאשה ושובר וכו׳ ר״א אומר אם לאלתר יצא וכו׳: היכי דמי לאלתר והיכי דמי לאחר זמן אמר רב יהודה אמר שמואל כל זמן שיושבין ועסוקין באותו ענין זהו לאלתר עמדו זהו לאחר זמן ורב אדא בר אהבה אמר [ה]לא נישאת זהו לאלתר [ו]נישאת זהו לאחר זמן תנן לא כל הימנו מן הראשון לאבד זכותו של שני בשלמא לרב אדא בר אהבה היינו דקתני שני אלא לשמואל מאי שני

זכות

זו דברי ר״מ. דגט נפסל משום שלום מלכות: **סנטר.** מפרש בגמרא בתרא (דף פמ.) בר מחוויא זקן הממונה להיות בקי בגמלת גבול שדה כל מיס ומיס: **איסטנדרא דבשכר.** שלטון של בשכר עבדו של מלך: **ומאי שנא מסנטר דעיר.** דמשמעינן לר״מ דפליג: **זילא להו מילתא.** שאין שולטנות גרועה מזו ובוזשת הוא למלך שנזכר זה והניחו כל שאר משרתיו: **שביתא.** לפי שבשלטנותו משוכה: **הולד כשר.** משלום מלכות קמי: **ליערבינהו וליתנינהו.** בהדי משנה שם מלכות דחד פסולא הוא: **זינו לא.** מיגה אסורה להתייבם דינשאו חמור שמא יאמרו חלך לה ויסת וחזר לכונסה משנתגרשה והוה ליה נושא את חלוצתו דקס ליה ד) בלא יבמה: **דמיתלפא באשה שהלך בעלה למדינת הים.** ובאו ואמרו לה מת בעלך ויסת דאסרינן לה למיהדר ואע״פ שבאונס משום שמא יאמרו גירש ראשון ונשא זה וחזר הראשון ונשא זה ומחזיר מלוגתו חלך זה ונשא זה כו׳ אבל זנות לית ליה קלא כולי האי ומידע ידעי דפריעתא הוא ולא תשדי לה בחלוצה: **דלא איקיים מצות יבום.** שע״י הערוה נישאת הלרה לשוק הילכך כי אגלאי דלאו ערוה הוא קנסינן לה משום דלא המתינה ואסרינן לה איכא: **אבל.** סיפא דאיקיים מצות יבום כשנישאת זו לשוק ע״י שנתיבמה לרתה אימא תו לא הוה לה לאמתוי ולא נקנסה: **ומי.** תנא סיפא משום דרמיא קמיה שתיהן נפלו תחילה להתייבם כאחת וכשנתייבמה האחת קודם שתבא שתי שערות היה לה לצרתה להמתין עד שתראה שיהו יבומי חברתה כשרין דכיון דאתרמאי קמיה לריכה לאתא מידי זיקתו ביבומין ולאין: **אבל.** צרת ערוה מתחילת נפילתן היתה הלרה הזו סבורה דלא רמיא קמיה ליבום שהרי הערוה מוליאתה מידי זיקתו הלכך לא הוה לה לאסוקי אדעתא ולאמתוי שמא תמלא הערוה איילונית הואיל ומסולקת היא ממנו לא מסקא אדעתא ולא ליקנסה מלהתייבם ומליטול כתובה דהא אנוסה היא קא משמע לן: **באושו ענין.** בדברי גירושין:

ב) סוטה יח: ובמות פא לב: לה. לו., ג) (לעיל עו: וש״נ), ד) רש״ל וה״ה בתוספה, ד) עי׳ רש״ל ורש״ל, ה) [שייך לעיל ע״ל בתוספה].

מוסף רש״י

שומרת יבם שזינתה. כשהיא שומרת יבם, אסורה ליבמה. כאשה שזינתה תחת בעלה שאסורה לבעלה (סוטה יח: וכעי״ז יבמות פא.), לישנא מעליא נקט. שמלה ולכך נקיי הדעת לספר בלשון נקיה (פסחים ג.).

תוספות רי״ד (המשך)

היו אלו צרותיהן ולא פטורם העריות האלו מן החליצה תצא מזה ומזה פי׳ מהבעל שנישאת לו ומיבם וכל הדרכים האלו בה: וכן הכונס את יבמתו ונפטרה צרתה בביאתה כדאמרן בית א׳ הוא בונה ולא שתים ונמצאת זו שנתיבמה אילונית ואין יבומיה ייבומין שהרי לא היתה אשת המת ונמצאת שלא נפטרה צרתה ונשאת לשוק בלא חליצה תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה: גרס׳ בהאשה רבה ת״ר זו דברי ר׳ עקיבא דאמר יש ממזר מחייבי לאוין אבל חכ״א אין ממזר מיבמה: אמר רב המנונא שומרת יבם שזנתה אסורה ליבמה ואמרינן בשלהי פ״ב דסוטה אמרי במערבא אין הלכה כרב המנונא: מתני׳ כתב הסופר וטעה ונתן גט לאשה ושובר לאיש ונתנו זה לזה ולאחר זמן הרי גט יוצא מיד האיש ושובר מיד האשה תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה ר׳ אלעזר אומר אם לאלתר יצא אינו גט ואם לאחר זמן יצא הרי זה גט שלא כל הימנו מן הראשון לאבד זכותו של שני פי׳ אלה הם דברי הבעל המערער שאומר כי הסופר טעה ונתן הגט שהיה צריך ליתן לו נתנו לאשה והשובר שהיה צריך לתת לאשה נתן לו וכשנתנו זה לזה נמצא שאני נתתי לאשתי השובר והיא נתנה לי הגט וסברתי לגרש את אשתי בגט וגרשתיה בשובר והרי רגלים לדבר שהשובר יוצא מתחת יד האשה והגט מתחת יד האיש ת״ק תארסה, ד) עי׳ רש״ל ורש״ל, ה) [שייך לעיל ע״ל בתוספה].

ג) [לקמן פט:], כ) סם, ג) יומא לב. לקמן פמ: [פט:], ד) [רש"ל דמילתא מיתא במסנה עדיות פ"ג מ"ו] אבל הן דאמר ר' דוסא וכי מה עשה לה ליתא שם ולכך שפיר גרסי' דתניא], ה) מנוסות לו: [עדיות פ"ג מ"ו], ו) נרכות לה:, ז) ג"ז שם וכ"מ פז:, ח) קדושין פה. עדיות פ"ד מ"ו [תוספתא דעדיות פ"ג ע"ס ע"ס], ט) נעיל עג:, י) [לקמן פט.], כ) [לקמן פח:, ל) [דברים כז], מ) שיך לעיל פ:, נ) [עי' טרכמון],

לעזי רש"י

פריוו"ץ [פריב"ץ]. מגיר, מורגל.

תוספות רי"ד

לאלתר ואם נשאת זהו לאחר זמן תנן לא כל הימנו מן הראשון לאבד זכותו של שני בשלמא לרב אדא בר אהבה היינו דקתני שני אלא לשמואל מאי שני זכות הראויה לשני שמשיצאת מלפני העדים בחזקת מגורשת זכתה להנשא לשני ומדקמפרשי אמוראי למילתא דרבי אלעזר ש"מ דהלכתא כותיה ומסתמא [הלכתא] כותיה דרב אדא בר אהבה דדיקא מתניתין כותיה ופירוקא דשמואל שינויא היא ואשינויא לא סמכינן: **מתני'** כתב לגרש את אשתו ונמלך ב"ש אומרים פסלה מן הכהונה ובה"א אע"פ שנתנו לה על תנאי ולא נעשה התנאי לא פסלה מן הכהונה: שלח ליה רב יוסף בריה דרב מנשיא לשמואל ילמדנו רבינו יצא עליו קול איש פלוני כהן כתב גט לאשתו והרי היא יושבת תחתיו ומשמשתו מהו שלח ליה תצא והדבר צריך בדיקה מאי צריך בדיקה אילימא דאי מיגליא מילתא דקרי אינשי מתא לנתינה כתיבה דלמא כתב ונתן קאמרי והאמר רב (שמואל) [אשי] כל קלא דבתר נישואין לא חיישינן ליה. פי' ואע"ג דאמרינן בפירקין דלקמן דחיישי' לקלא ה"מ קלא דקמי נישואין כדתנן יצא שמה בעיר מקודשת הרי זו מקודשת ואסורה לינשא עד שיתן לה אותו פלוני גט אבל לאחר נשואין לא חיישינן חו נשואה ועומדת היא והיכי אמר תצא ומהדר מאי תצא דאמר שמואל משני שאם מת כהן זה ונשאה כהן אחר תצא שהרי יצא עליה קול גרושה ופרכינן והרי אתה מוציא לעז על בניו של ראשון שיאמרו חללים הם שהרי הוציאוה מן השני מפני שבדקו אחר הדברים ונמצאו אמת ומהדר כיון דמפקת לה משני ולא מפקת לה מראשון אתו למימר סמוך למיתה גירשה הראשון ולפיכך הוציאוה מן השני ולא אתי לאחזוקי קלא קמא הואיל ולא אפיקנה מראשון: **מתני'** המגרש את אשתו ולנה עמו בפונדקי ב"ש אומרים אינה צריכה הימנו גט שני ובה"א צריכה הימנו גט שני אימתי בזמן שנתגרשה מן הנשואין ומודים בנתגרשה מן האירוסין שאינה צריכה הימנו גט שני מפני שאין לבו גם בה: כנוסה בגט קרח תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה: גט קרח הכל משלימים עליו דברי בן נגס ר' עקיבא אומר אין משלימים עליו אלא קרובי' הראויין להעיד במקום אחר: איזהו גט קרח

זכות הראויה. משילמתה מלפני העדים בחזקת מגורשת זכתה לינשא לשני: **איש פלוני כהן.** מעשה בא לפניו שכתב כהן לגרש את אשתו ויצא קול בעיר על כך שכתב לה גט: **מהו.** מי מפקינן לה מיניה משום קלא שלא יאמרו גירשה והחזירה ונמלא כהן מחזיר גרושתו: **תצא.** מפני הקול אבל הדבר צריך בדיקה קודם שנוציאנה ממנו: **דאי מבטלינן קלא.** אם נוכל לשתק בני העיר ולהוציאה מן הקול הזה לא תצא מבעלה: **ובנהרדעא לא מבטלי קלא.** לא היו נוהגין דייני העיר לשתקם מפני המשך שלא יוציאו קול ולא שמחזיקים ידי עוברי עבירה דהכי אמרינן בהמגרש[1] בסורא מבטלי קלא בנהרדעא לא מבטלי קלא: **דאי קרו לנתינה כתיבה.** אם רגילין בעיר לקרות לנתינה כתיבה הוי קול שהרי אומרי' שכתב לה והאי כתב נתן הוא דהא קרו לנתינה כתיבה. ואי לא קרו לנתינה כתיבה אין זה קול ולא יחשדוהו במחזיר גרושתו שהרי לא יצא קול שנתן אלא שכתב ופרכינן נהי נמי דקרו לנתינה כתיבה אמאי מפקינן לה בהכי וכי לכתיבה גופה מי לא קרו לה כתיבה ומאן לימא לן דהאי כתב דקא אמרי נתן הוא דלמא כתיבה בעלמא הוא: ומשנינן **אי מיגליא מילתא.** שרגילין בני העיר לקרות לנתינה כתיבה אע"ג דלכתיבה לחודא נמי קרו כתיבה מחמרינן למיחש לקלא ומחמרינן כתב ונתן קאמרי ותצא מפני חשד הקול: **כל קלא דבתר נשואין כו'.** אע"פ ששנינו בהמגרש[2] דחיישינן לקלא דתנן יצא שמה בעיר מקודשת לפלוני מקודשת ואסורה לינשא לאחר עד שיתן לה אותו פלוני גט ר"מ משילא הקול קודם שתנשא לאחר אבל יצא לאחר נשואין לא חיישי' ליה חו נשואה ועומדת לכהן זה הרי ימים ושנים ומפני שיצא עליה קול גילוסין נוציאנה מתחתיו הא קלא דבתר נשואין הוא: **מאי תצא נמי תצא משני.** אם מת כהן זה ונשאה כהן אחר תצא שהרי יצא עליה קול גרושה זה כמה שנים. ופרכינן והרי אתה מוציא לעז על בניו של ראשון לומר חללים הם שהרי הוציאוה מן השני שבדקו אחר הדברים ונמצאו אמת ומהדר מאי תצא דלמא כתב ונתן קאמרי דאמר שמואל משני שאם מת כהן זה ונשאה כהן אחר תצא שהרי יצא עליה קול גרושה זה כמה שנים ופרכינן והרי אתה מוציא לעז על בניו של ראשון שיאמרו חללים הם שהרי הוציאוה מן השני מפני שבדקו אחר הדברים ונמצאו אמת ומהדר כיון דמפקת לה משני ולא מפקת לה מראשון אתו למימר סמוך למיתה גירשה הראשון ולפיכך הוציאוה מן השני ולא אתי לאחזוקי קלא קמא הואיל ולא אפיקנה מראשון: **מתני'** המגרש את אשתו ולנה עמו בפונדקי בש"א אינה צריכה ממנו גט שני ובה"א צריכה ממנו גט שני אימתי בזמן שנתגרשה מן הנשואין ומודים בנתגרשה מן האירוסין שאינה צריכה ממנו גט שני מפני שאין לבו גם בה: כנוסה בגט קרח תצא מזה ומזה וכל הדרכים האלו בה: גט קרח הכל משלימים עליו דברי בן נגס ר' עקיבא אומר אין משלימים עליו אלא קרובי' הראויין להעיד במקום אחר: איזהו גט קרח

לא כל הימנו לאבד זכותו של שני. ואם תאמר לרב אדא בר אהבה דמוקי לה בשאינה מה שפירש בקונטרס משום משנא דקטוניא מה קטוניא שייך דכיון דישאלת לשני לא מצי להחזירה דתנא מזה ומזה וי"ל דפעמים דאין הבעל שם על לבו שאסור להחזירה ועושה קטוניא: **ובנהרדעא לא מבטלי קלא.** אפילו ע"י עדים והא דאמרינן בחזקת הבתים (ב"ב דף נב.) וכפ' שני דכתובות (דף כו: וש"ס) גבי מעלין לכהונה על פי עד אחד דמבטלין קלא התם משום דנפסל מתרומה לעולם אבל משום דנאסרה לבעלה משום גרושה אין לבטלו א"נ שאני התם דלתרומה דרבנן אין לחוש מי מבטלי קלא: **דורות אחרונים** ר' דוסא. אע"ג דבאלו נערות (כתובות דף לו:) קאמר ר' יוחנן רבי יהודה ור' דוסא אמרו דבר אחד והכא קאמר ר"י גופיה בא ורואה שלא כדורות כו' גם על עצמו היה קורא מגר מי נמי לאו דבר אחד ממש קאמר שלא היה מיקל כמו ר' דוסא ובכמה מקומות אמרינן אמרו דבר אחד אע"פ שאינן שוין: **וכי** מה עשה לה ערבי זה. לרבותא נקט דאפילו ערביים שנשופין בזימה כדאמרינן בפ"ב דקדושין (דף מט:) י' קנין זנות ירדו לעולם כו' נטלו ערביים ואחת לכל העולם אפ"ה ליכא למיחש: **טרקסמון.** לשון שער כמו טרוקו גלי (ברכות דף כח.) ובערון[1] פי' טרקסמון מין ירק דבמשניו' משיב ירק שמנו טרקסמון רואה לומר דלך שמכניסין ירק שפטור ממעשר ואין נראה דא"כ הא"ל ירק סתם ועוד נ"ע במשניות אם ירק טרקסמון פטור אפילו מדרבנן: **דרך** גנות כדי לפוטרן מן המעשר. היינו דווקא אכילת ערלי אבל אכילת קבע אסורה כדאמר רבי אושעיא (פסחים דף ע.) מעריס אדם על תבואתו ומכניסה במין שלה כדי שתהא בהמתו אוכלת ופטורה מן המעשר ואכילת בהמה אכילת ערלי הוא כדתנן (פאה פ"ח מ"ו) מאכילין לבהמה ולחיה ולעוף עד שיתמרח בכרי: **ורבי** יוחנן אמר **אפילו** חצר קובעת. וא"ת ור' יוחי היכי פליג עליה והא כמה תנאי אית להו דאחצר קובעת כההוא דמייתי בפ' יוצא דופן (נדה מז:) מי זו היא אחר שקובעת למעשר רבי ישמעאל אומר שהכלים נשמרים לתוכה כו' וכן (בילה לה.) היה אוכל בשאכול ונכנס מגינה לאחר ר"א אומר יגמור ור' יהושע אומר לא יגמור וי"ל דרבי יוחי מוקי להו מדרבנן אבל מה"ת צריך שיראה פני הבית אבל אין לתרץ דהא דאחצר קובעת היינו דבעינן שיצא דרך אחר לבית אבל אחר לבד אינה קובעת אפי' מדרבנן דההוא דהיה אוכל בשאכול משמע דאחר קובעת בלא בית וכן בכמה משניו' ועוד הקשה ה"ר אלחנן דההוא בסוף פ' יוצא דופן (נדה דף מז:) מסיים בה אבי ר' יהודה אומר שתי חצרות זו לפני' מזו הפנימי' מייתא והתילונה פטורה ואי צריך להביא לבית פשיטא דלעולם לא יתחייב עד שיכנס דרך פנימית כי דרך חילונה לבדה לא יוכל לבא: בית

מה אוכלת, כיצד האשה שאמרה נשתיתי וטהורה אני אוכלת ואם יש עדים שנבית והיא אומרת טהורה אני אינה אוכלת, במס' עדיות (שם). דרך טרקסמון. דרך שערי החצר והבית (ברכות לה:). אין הטבל. אפילו מיתרו בכרי בשדה (ב"מ פז:) **מתחייב** במעשר. מן הטורה, אבל אכילת קבע אסור לאכול מדרבנן (ברכות לה:). **עד שיראה פני הבית.** פתח כניסה וחיצה (שם) שיכנס דרך הפתח שהוא פני הבית ולא דרך גגות וקרפיפות (ב"מ פז:). **שנאמר ואכלו בשערך.** ונתת לזוי וגו' משנה שנכנס לשערך (שם). **ולנה עמו בפונדקי.** אפילו לאחר זמן (קדושין טה:). **מחלוקת.** ב"ש וב"ה בנתגרש את אשתו ולנה עמו בפונדקי, דמלרבי לה ב"ה גט שני, בשראוה שנבעלה. אבל לא לאוה לא חייבין (לעיל עג:).

מה א מתי' פ"ח מהל' גירושין הלכה ג סמג עשין נ טור ש"ע אה"ע סימן קמג סעיף ג וסימן ו סעיף ג: **מט** ב טוש"ע אה"ע סי' ו סעיף ד: **נ** ג מתי' פ"י שם הלכה כ [ופי"ז מהל' אישורי ביאה הי"ט] סמג שם טוש"ע אה"ע סימן מו סעיף ח וסימן ו סעיף ג: **נא** ד מתי' פי"ז מהל' איסורי ביאה הלכה יט טוש"ע אה"ע סימן ו סעיף ג: **ה** [מתי' פ"ג מהל' מעשר ה"ד ופ"ד שם ה"ח] טו"ע יו"ד סי' שלא סעיף פג]: **נב** ו מתי' פ"ג מהל' מעשר הלכה ג ופ"ד הלכה ז סמג עשין קלה טוש"ע יו"ד סימן שלא סעיף פג: **נג** ז מתי' פ"י מהלכות גירושין הלכה יח סמג עשין נ טור ש"ע אה"ע סימן קמט סע"ל:

תורה אור השלם

1. וְאָמַרְתָּ לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֶיךָ בִּעַרְתִּי הַקֹּדֶשׁ מִן הַבַּיִת וְגַם נְתַתִּיו לַלֵּוִי וְלַגֵּר לְיָתוֹם וְלָאַלְמָנָה כְּכֹל מִצְוָתְךָ אֲשֶׁר צִוִּיתָנִי לֹא עָבַרְתִּי מִמִּצְוֹתֶיךָ וְלֹא שָׁכָחְתִּי:

דברים כו יג

2. כִּי תְכַלֶּה לַעְשֵׂר אֶת כָּל מַעְשַׂר תְּבוּאָתֶךָ בַּשָּׁנָה הַשְּׁלִישִׁת שְׁנַת הַמַּעֲשֵׂר וְנָתַתָּה לַלֵּוִי לַגֵּר לְיָתוֹם וְלָאַלְמָנָה וְאָכְלוּ בִשְׁעָרֶיךָ וְשָׂבֵעוּ:

דברים כו יב

מוסף רש"י

כל קלא דבתר נישואין. כל קול שיצא על האשה משנישאת ולא יצא עליה קול קודם נשואין, לא חיישינן ליה. כגון אם נישאת לכהן ויצא עליה קול שהיתה זונה או גרושה לא מפקינן לה מיניה אלא בעדות ברורה חו נשואה ועומדת היא (לקמן פח: וכנ"ל יבמות צב.) או: ניסת היום ואח"כ יצא קול שהיום היא מתקדשה לאחר קודם נישואין, לא חיישינן ליה לאסורה על בעלה ולא להצריכה גט מבעל הקול, אלא אתה מצריכה גט ממנאת אוסרה על זה דמחזקת לקלא ומתלא זה בועל אשת איש וקיימא לן כשם שאסורה לבעל כך אסורה לבועל (לקמן פפ:). שבויה. בת כהן, אוכלת בתרומה. ולא מחזקינן לה בחזקת בעולה לפסול לה המתלגה בביאתו (כתובות לו:). **מפני שמיעך לה.** לעומר אין מהגין כהן הפקר לאותן בבעילה אלא לשחק עמהן. רבנן פליגי אדרבי דוסא ואמרו יש שבויה אוכלת ויש שאינה אוכלת. **דרך טרקסמון.** דרך שערי החצר והבית (ברכות לה:). **אין הטבל.** אפילו מיתרו בכרי בשדה (ב"מ פז:) **מתחייב** במעשר. מן הטורה, אבל אכילת קבע אסור לאכול מדרבנן (ברכות לה:). **עד שיראה פני הבית.** פתח כניסה וחיצה (שם) שיכנס דרך הפתח שהוא פני הבית ולא דרך גגות וקרפיפות (ב"מ פז:). **שנאמר ואכלו בשעריך.** ונתת לזוי וגו' משנה שנכנס לשעריך (שם). **ולנה עמו בפונדקי.** אפילו לאחר זמן (קדושין טה:). **מחלוקת.** ב"ש וב"ה בנתגרש את אשתו ולנה עמו בפונדקי, דמלרבי לה ב"ה גט שני, בשראוה שנבעלה. אבל לא לאוה לא חייבין (לעיל עג:).

עין משפט נר מצוה

מח א מתי' פ"ח מהל' גירושין הלכה ג סמג עשין נ טור ש"ע אה"ע סימן קמג סעיף ג וסימן ו סעיף ג: **מט** ב טוש"ע אה"ע סי' ו סעיף ד: **נ** ג מתי' פ"י שם הלכה כ [ופי"ז מהל' איסורי ביאה הי"ט] סמג שם טוש"ע אה"ע סימן מו סעיף ח וסימן ו סעיף ג: **נא** ד מתי' פי"ז מהל' איסורי ביאה הלכה יט טוש"ע אה"ע סימן ו סעיף ג: **ה** [מתי' פ"ג מהל' מעשר ה"ד ופ"ד שם ה"ח] טו"ע יו"ד סי' שלא סעיף פג]: **נב** ו מתי' פ"ג מהל' מעשר הלכה ג ופ"ד הלכה ז סמג עשין קלה טוש"ע יו"ד סימן שלא סעיף פג: **נג** ז מתי' פ"י מהלכות גירושין הלכה יח סמג עשין נ טור ש"ע אה"ע סימן קמט סע"ל: